

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22)

LO har beretts möjlighet av Finansdepartementet att yttra sig över slutbetänkandet *En ny organisation för förvaltning av EU-medel* (SOU 2024:22) och har valt att lämna synpunkter på vissa av förslagen.

LO anser att direktiven till utredningen har varit för snäva samt att utredaren inte tillräckligt tagit hänsyn till den europeiska sammanhållningspolitikens övergripande syfte med ett flernivåstyre och därmed målet att möjliggöra regional utveckling i samtliga regioner i Europa.

Anslaget har varit fokuserat på det nationella perspektivet i stället för det regionala perspektivet och därmed har utredningen inte tillräckligt analyserat och problematiserat hur regionerna arbetar med regional utveckling ur olika mottagarperspektiv gällande den regionala utvecklingsfonden (Eruf) och den Europeiska socialfonden + (ESF+).

Sammanfattning av LOs synpunkter

- LO tillstyrker att Svenska ESF-rådet läggs ner och att ansvaret för hanteringen av Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Europeiska socialfonden + (ESF+) och Fonden för en rättvis omställning (FRO) samlas hos Tillväxtverket.
- LO avstyrker att dagens regionala strukturfondspartnerskap (SFP) ska ersättas med ett system med mer strategiskt orienterade partnerskap med fokus på utlysningsskedet. LO har noterat både Riksrevisionens och Europeiska Kommissionens kritik av den svenska ordningen med ett SFP i varje NUTS 2-område men delar inte utredningens bedömning och förslag. LO anser att regeringen ska arbeta vidare med en lösning som bibehåller den regionala förankring som finns i dag. Inte minst för att nå Kommissionens mål med införlivandet av partnerskapsöverenskommelsen och målet med flernivåstyre samt regional likvärdhet i hela unionen. Det är de olika aktörernas representanter på regional nivå som bäst kan – och även ofta råder över – den regionala utvecklingspolitiken och arbetsmarknadspolitiken. LO anser med anledning av detta att SFP

fortsatt är bäst lämpade att fortsätta prioritera vilka projekt som ska beviljas.

- LO tillstyrker förslaget att Fonden för en rättvis omställning omfattas av partnerskapen. Partnerskapen arbetar brett ute i regionerna och är i dag navet för införlivandet av sammanhållningspolitiken. LO anser att det är klokt att de även får arbeta med och prioritera projekt för denna fond. Den gröna omställningen är en viktig del för hela Sverige, i synnerhet i de regioner som i dag omfattas av stöd från Fonden för rättvis omställning.
- LO tillstyrker utredningens förslag att det genom en ny lag om ett effektivt skydd för vissa EU-medel, införs en lagstadgad anmälningsskyldighet för förvaltande myndigheter vid misstänkt brottslighet med EU-medel.

En förvaltande myndighet

LO tillstyrker förslaget. LO vill dock göra medskicket att det är av yttersta vikt att detta sker på ett sätt så personalen på ESF-rådet erbjuds bästa möjliga förutsättningar för att fortsätta med sitt viktiga arbete runt om i Sverige på den nya myndigheten. Om övergången av verksamheten fungerar bra kommer sammanslagningen bli ändamålsenlig och effektiv och därmed ge den förväntade effektiviseringen. Men om medarbetare med olika nyckelkompetenser på huvudkontoret i Gävle samt i de åtta regionala kontoren lämnar sina anställningar kommer det kraftig försvåra implementeringen av sammanhållningspolitiken i Sverige 2028–2035. LO anser att sammanhållningspolitiken har en viktig roll i utvecklingen av kompetensutveckling för arbetare i sysselsättning och snabbare vägar till arbete för arbetslösa och bedömer att det arbetet kan förbättras under rätt förutsättningar från och med 2028.

LO menar att den svenska nyindustrialiseringen, som drivs på av den gröna omställningen, i kombination med stora behov av investeringar i infrastruktur, bostadsbyggande och välfärdssatsningar bättre behöver kopplas samman med sammanhållningspolitiken. Med Tillväxtverket som förvaltande myndighet finns bättre förutsättningar för ökad komplementaritet mellan de olika fonderna. Detta betyder att de olika fonderna bättre kan samordnas och att projekten som bedrivs i nästa programperiod skapar ännu mer nytta för både individer, strukturer och för den regionala utvecklingen. LO är väl medveten om att det flernivåstyret skapar mängder med utmaningar och vill därför understryka till regeringen att det är helt avgörande att Tillväxtverket och Svenska ESF-rådet ges rätt förutsättningar inför sammanslagningen samt att regeringen ger Tillväxtverket de förutsättningar som krävs för ökad komplementaritet

mellan fonderna. En sådan förändring kommer inte genom att fonderna samlas under en förvaltande myndighet – det kommer krävas mer än så.

Behåll dagens regionala strukturfondspartnerskap

LO anser inte att det kommer bli en mer effektiv och ändamålsenlig hantering av strukturfonderna genom att ta bort dagens regionala strukturfondspartnerskap. Med anledning av detta avstyrks förslaget. Att ersätta SFP med strategiskt orienterade partnerskap med fokus på utlysningsskedet kommer försvaga flernivåstyret och därmed det regionala perspektivet.

LO ser även en risk för att målet med Partnerskapsöverenskommelsen blir svårare att uppnå om dagens ordning väsentligt ändras. Partnerskapsöverenskommelsen är en del av EUs sammanhållningspolitik och innebär att medlemsstaterna ska organisera och genomföra omfattande partnerskap för att säkerställa att olika aktörer är involverade i hela programcykeln, från planering och genomförande till övervakning och utvärdering. Denna princip, även kallad flernivåstyre, kräver ett nära samarbete mellan offentliga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå, arbetsmarknadens parter samt organisationer som företräder civilsamhället. LO är i dag representerade i samtliga partnerskap och anser att de fungerar bra samt att engagemanget är stort.¹ Med det sagt finns det givetvis förbättringspotential som LO anser att SFP kan lyckas med inom ramen för nuvarande ordning.

För att Partnerskapsöverenskommelsen ska fungera och få den effekt som sammanhållningspolitiken syftar till framåt, menar LO att förslaget med ett strategiskt partnerskap inte är ändamålsenligt. Det finns även en risk för att den nationella styrningen och nationella politiska prioriteringar kommer överskugga de regionala behoven.

Regionernas företrädare är bäst på att identifiera behoven och ska därför bibehålla dagens prioriteringsmakt. Här behöver regeringen tillsammans med regionerna arbeta fram en fungerande modell, exempelvis genom en

¹ Partnerskapsprincipen gäller för alla EU-fonder med delad förvaltning och är inskriven i artikel 8 i förordningen 2021/1060 om gemensamma bestämmelser. Partnerskapen ska inkludera representanter från olika sektorer såsom näringslivet, arbetsgivare och fackföreningar, civilsamhällesorganisationer samt forskningsorganisationer och lärosäten.

I Sverige godkändes partnerskapsöverenskommelsen för programperioden 2021–2027 av EU-kommissionen i maj 2022. Överenskommelsen betonar behovet av komplementaritet och synergier mellan olika fonder för att undvika överlapp och dubbelfinansiering. Kritiker har pekat på behovet av ökad strategisk inriktning och styrning för att förbättra samordningen mellan programmen inom sammanhållningspolitiken.

modell med förmedlande organ. Ett förmedlande organ inom ramen för EU-fonder och program är en enhet som agerar *mellanhand* mellan de förvaltande myndigheterna och stödmottagarna. Dessa organ ansvarar för att genomföra vissa administrativa och operativa uppgifter som delegerats till dem av de förvaltande myndigheterna. Uppgifterna kan inkludera att ta emot och granska ansökningar om stöd, fatta beslut om beviljande av medel, övervaka och kontrollera projektens genomförande samt rapportera till de förvaltande myndigheterna. Om Strukturfondspartnerskapen blir ett förmedlande organ torde det finnas goda möjligheter att delegera prioriteringsansvaret till dem från och med nästa programperiod.

Förstärk arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer

LO har under en lång tid arbetat med att bekämpa arbetslivskriminalitet. En del av det arbetet har varit att bekämpa de oseriösa och kriminella aktörer som använder företag som brottsverktyg. Samhället har även uppmärksammat att föreningar i dag används som brottsverktyg och med stor sannolikhet söker dessa aktörer även medel för att bedriva EU-projekt för att på olika sätt tillskansa sig medel på ett otillbörligt sätt. Med anledning av detta anser LO att det är klokt att Sverige ansluter sig till europeiska system samt får bättre verktyg för att upptäcka och anmäla oegentlighet och misstänkt brottslighet givet att den svenska arbetsmarknadsmodellen respekteras. Samhället har tyvärr varit för naivt och det är dags att alla verktyg som står till buds nyttjas för att få ett stopp på den omfattande brottslighet som i dag drabbar våra gemensamma system.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Johan Lindholm

Mattias Schulstad
Handläggare